

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Köz művelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Az erdélyi róm. kath. status fölírata az országgyűléshez az erdélyi róm. kath. közéletnek érdekében.

Sz. 248.— 1882. Mélyen Tisztelt Képviselőház! A gymnasium és reáliskolai oktatásról szóló törvényjavaslatot a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1881. évi október hó 6-ról keltezve a magas képviselőház asztalára, mint kormányi előterjesztést letévé, az említett törvényjavaslat a képviselőház közoktatási bizottságának előleges tárgyalásra kiadott. A törvényjavaslat a szaklapokban és napi közlönyökben közkézzre adatván, az erdélyi róm. kath. Status, s e Status állandó képviselőjét legfőképpen a javaslat 2-ik §-a és VI. fejezete érdekelte. A 2-ik §. ugyanis az erdélyi róm. kath. gymnasiumoknak különleges állását, jogi keletkezését és fejlődését illetőleg, szabatoság és világosság tekintetében sok kívánni valót hagy fenn; sőt mondhatjuk, hogy az erdélyi róm. kath. Statusra nézve kínos aggodalmakat rejt magában. Ezen állításnak valóságát és aggodalmaink okát bőségesen igazolja a törvényjavaslat VI. fejezetéhez csatolt ministeri indokolás: mely mindenütt, hol az autonom egyházak középiskoláiról említést tesz, szorgoskodó gondossággal kiemeli mindig »jelesen a protestánsok középiskolái.« ; *de az erdélyi róm. kath. Status, mint autonom egyházmegye középiskoláiról sehol sem emlékezik.* A ministeri indokolás most említett különleges irányzata, s a magas királyi kormánynak, a nem rég mult időben, az erdélyi egyházmegye némely alapítványai iránt tanusított magatartása, azon feltevésre vezettek, hogy a középiskolai törvényjavaslat előterjesztője, az erdélyi róm. egyházmegyét talán nem is számítja az autonom egyházak közé, s az erdélyi kath. Status középiskoláit

azon hazai középiskolák sorába szándékozik állítani, melyekről a törvényjavaslat 2. §-a így szól: »mind azon középiskolák, melyek a vallás- és közoktatásügyi minister kezelése alatt levő alpból tartatnak fenn; . . . avagy általában, a melyek jelenleg a vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése és közvetlen vezetése alatt állanak — maradnak továbbra is a vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése alatt, és a jelen törvény II. III. IV. és V. fejezetében foglalt határozatok (a mennyiben e törvényben kivétel nem tétetik) reájok nézve is érvényesek.« Nagyon elszomorító tapasztalás az, hogy a törvényjavaslat szövegéből, az indokolásból s az eddigi tapasztalásból levezetett feltevés, nem bizonyult alaptalannak. Ugyanis a magas kormány köréből oly nyilatkozatot hallottunk, mely azok előtt, kik az erdélyi egyházmegye *törvénybiztosította jogait s az ezekből folyó több száz évi gyakorlatot részleteiben nem ismerik*, könnyen irányadóul szolgálhatna. De való alappal bírónak bizonyítja ama feltevést a képviselőház közoktatási bizottságának egyik ülésén a kormány képviselője által tett azon nyilatkozat is: »hogy a kath. egyháznak, mint ilyenek középiskolái nincsenek, e szerint helyzete nem olyan, mint a protestáns egyházaké.«

Ezek szerint, az erdélyi róm. kath. Status középiskolát illetőleg, a törvényjavaslat bevallott tendenciája az volna, hogy az erdélyi róm. kath. középiskolák *nem autonom középiskolák*; azért nem is vonhatók a törvényjavaslat VI. fejezetének szabványai alá. A törvényjavaslatnak e tendenciája azonban, egészen alaptalan és jogsérelmes; mert miként az alább következőkből világosan kitünik:

1) az erdélyi róm. kath. egyházmegye hazai törvényeik, királyi rescriptumok és eskü által biztosított

autonomiával bír s századokon át annak háborítatlan gyakorlatában volt és gyakorlatában van jelenleg is ;

2) az erdélyi rom. kath. Status középiskolái nem a vallás- és közoktatásügyi minister kezelése alatt levő alaptól tartatnak fenn ;

3) az erdélyi rom. kath. Status középiskolái soha sem állottak s jelenleg sem állanak a kormány, illetve a vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése és közvetlen vezetése alatt.

I.

Az erdélyi helvét és ágostai hitvallású egyházak, nemkülönben az unitáriusok autonomicus jogait az Approbatae et Compilatae Constitutiones, Erdély köztörvényei biztosítják. Ugyanezen köztörvények biztosították és biztosítják az önkormányzati jogot az erdélyi rom. kath. egyháznak is, mivel a rom. kath. vallást mindenütt a négy recepta religióhoz számítják, ugyanazon függetlenséget, jogokat és kiváltságokat adnak a rom. kath. vallásnak is, mint a más három bevett vallásnak. Elégséges arra nézve hivatkozni az *Approbaták I. rész, I. czim, III. és IX. szakaszaira*, habár e törvénykönyv egyéb számos helyei is hasonló bizonyítanak. Valamint a protestans atyafiak Erdély sarkalatos törvényei által biztosított önkormányzati jogok alapján egyházi, iskolai és alapítványi ügyeiket függetlenül kezelték és intézték ; ugy intézték és kezelték ugyanazon törvényes jogoknál fogva az erdélyi rom. katolikusok is egyházi, iskolai és alapítványi ügyeiket századokon át, köteles tiszteletben tartván az uralkodók legfőbb felügyeleti jogát. Az önkormányzati jog folytonos gyakorlásáról tanubizonyságot tesznek az erdélyi rom. kath. Status által 1717-, 1732-, 1791-ben hozott határozatok.

Az erdélyi bevett négy vallás jogait, s így a rom. kath. Status autonomiáját is megerősíti Lipót 1691. december 4-ki hitlevele, melynek első pontja így szól : „in causa receptorum ibidem religionum, templorum, scholarum, parochiarum . . . quam ibi nunc extant, nihil alterabitur, contradictionibus quibuscunque sive sacri, sive profani ordinis nihil unquam in contrarium valentibus“. A harmadik pontban pedig ez áll : „Approbatas et compliatas patriae illius leges, consitutiones . . . in vigore inviolabili permansuras declaramus“.

1775 ben, az erdélyi főkormányzók mellett, tekintettel a rom. kath. Status törvényes autonomiájára, a r. kath. vallási, egyházi, iskolai és alapítványi ügyek kezelésére és intézésére „catholica Commissio“ elnevezés alatt egy testület szerveztetett. A „catholica Commissio“ azonban, a következő években felsőbb befolyás által, a törvényes autonomiával meg nem egyeztethető változáson menvén át, maguk az erdélyi Karok és Rendek, az 1791-ben tartott országgyűlésből, 146. sz. a. a következő törvényjavaslatot terjesztették ő Felsége elé : „Quemadmodum directionem in religiosis apud Helveticæ et Augustanæ Confessionis Evangelicos, prout et Unitarios tenore Approb. Const. Part. I. Tit. I. art. III. usuque contiguo et legali per Status earundem religio-

num, seu illarum Consistoria gerere solent ; ita a parte RCatholicorum etiam negotia Ecclesiarum, scholarum item ac piarum foundationum annuente sua Maiestate SSma ipsissimis Statibus RCatholicis eorumque Episcopo dirigenda concedantur, sublatis vigore præsentis articuli Commissionibus cum influxu et sub directione Gubernii Regii hactenus celebratis.“ Ezen előterjesztésre a legfelsőbb elhatározás a következő intézkedésben fejeztetett ki : „Admissum ut Catholici etiam negotia sua scholastica, fundationalia et ecclesiastica, postquam scilicet illa, una cum ratione manipulationis clarius determinata nostraeque regiae resolutioni substrata fuerint (exceptis illis, quae directe Episcopo reservata sunt) adinstar Consistoriorum reliquarum religionum sub suprema inspectione nostra regia, solitissime circa illa Majestatis iuribus, seorsim pertractent, conficienda vero desuper protocolla authentica, tam Catholici, quam etiam reliquarum receptorum religionum consistoria Majestati nostrae medio Gubernii nostri regii de mense in mensem substernant.“

Az erdélyi rom. kath. Status törvényes önkormányzati jogát elismerő és újból megerősítő eme legfelsőbb elhatározás következtében a „Catholica Commissio“ tekintettel a törvényes autonomiára, a főkormányzók mellett kath. férfiakból szerveztetett, és a kath. egyházi, iskolai és alapítványi ügyeket a püspökkel együtt önállólag kezelte zavartalanul egészen 1848-ig. Törvényesen ki volt zárva minden befolyás, melyet más vallásfelekezetű egyének a r. kath. egyházi, iskolai és alapítványi ügyek elintézésére netán gyakorolni kívántak volna. Az 1848-ki események a „catholica Commissio“ békés működését is megzavarták s az absolut kormány alatt autonomiánk némi csorbát szenvedett ugyan, de az erdélyi püspökök a kath. Status egyházi, iskolai és alapítványi ügyeinek intézésére való befolyást akkor is hathatósan és kielégítő eredménnyel vindicálták. Az absolut kormány tehát — önkormányzati jogaink törvényességéről felvilágosítottván és meggyőződván — azokat illő tiszteletben tartotta, intézkedéseiben autonomicus jogainkra mindig kellő tekintettel volt ; épen azért az erdélyi rom. katolikusok megfoghatatlannak és megbocsáthatatlannak fognak találni azt, ha az alkotmányos magyar kir. kormány alatt üttetnének el azon jogaiktól, melyeket az absolut kormány is illő tiszteletben tartott mindig, s megfelelő mérvben respectált. Az erdélyi királyi főkormányzók 1861 ben visszaállítottván, a kath. bizottság is szerveztetett s teendőit folytatta még a főkormányzók feloszlása után is.

Az alkotmányos aera reggelén, 1866. évi január 10-én az erdélyi kath. Status egyetemes gyűlést tartván, feliratot intézett ő cs. és ap. királyi Felségéhez, kérvén : hogy az erdélyi kath. egyháznak törvényeken és régi gyakorlaton alapuló teljes autonomiája vissza állíttassék. E felterjesztésre, 1867. évi szeptember 12-én 896. elnöki sz. a. a vallás- és közoktatásügyi miniszteri leirat szerint : *Ő cs. és ap. királyi Felsége 1867. évi aug. hó 19-én kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben*

megengedni méltóztatott, hogy a *Catholica Commissio* hatáskörébe tartozott ügyek az erdélyi rom. kath. Statusnak 1866. évi január 10-én Kolozsvárat tartott gyűlésén felvett jegyzőkönyvben körülírt szerkezetű gyűlésnek, s az annak kebeléből választandó bizottságnak befolyásával kezeltesse és intéztesse. E legfelsőbb elhatározás következtében a kath. Statusgyűlés 1868-ban és folytatólagosan 1873-ban megtartván, ez utóbbi évben saját kebeléből az Igazgató Tanácsot megválasztotta és utasítással ellátta, mit a valóságos közoktatásügyi ministerium 1873. évi június 16-rol 1008. elm. sz. a. jóváhagyni méltóztatott. Azóta az erdélyi kath. Status több ízben gyűlt össze és hozott üdvös határozatokat; az Igazgató Tanács pedig a hatáskörébe utasított ügyeket, jelesen az erd. kath. alapok kezelését végzi.

A mondottakból főbb vonásokban kitűnik az erdélyi r. k. egyházmegye önkormányzatának eredete, fejlődése és jelenlegi állása s ezen önkormányzati jog törvényessége és folytonos gyakorlása. Az erdélyi kath. Statust az autonomiától az unio sem foszthatta s nem is fosztotta meg, mert a Lipót-féle hitlevelet és azzal együtt Erdélynek valamennyi alaptörvényeit nemcsak Ferencz és Ferdinánd ő Felsegeik 1792-ben és 1837-ben kiadott ünnepélyes felavatási okmányokban, hivatkozva a királyi szó szentségére, megerősítették; hanem ő cs. és ap. királyi Felsege I. Ferencz József dicsően uralkodó fejedelmünk is esküvel biztosította jogainkat. Az 1790—91-ki második törvényczikk a királyi legfelsőbb megerősítést így fejezi ki: „promittentes et assecurantes eosdem status et ordines verbo Nostro regi et principali, fideique apud Nos et augustam domum Nostram nunquam violabili, quod Nos juxta praesertum sacrum Diploma Leopoldinum legesque abinde diaetaliter latas, vel in futurum ferendas, universos et singulos magni principatus Transsylvaniae trium nationum et quatuor receptarum religionum status et ordines in suis legibus jure, libertatibus et approbatis consuetudinibus sancte et ilibate conservabimus, conservarique curabimus.“ — Az 1867. évi koronázási eskü szavai így hangzanak:

„Esküszünk . . . hogy az Isten egyházait, Magyarország és társországai törvényhatóságait, egyházi és világi minden rendű lakóit jogainkban, kiváltságaikban, szabadságukban, szabadalmaikban, törvényeikben, régi jó és helybenhagyott szokásaikban megtartandjuk.“

Az erdélyi r. k. Status autonómiaját az unio részletes szabályozásáról szóló 1868. évi 43. t. cz. 14. §-a is elismeri és megerősíti, mondván:

„Erdély mindazon törvényei, melyek az erdélyi területen és a korábban ugynevezett magyarországi részekben a bevett vallásfelekezetek, egyházak és egyházi hatóságok vallás-gyakorlati és önkormányzati szabadságát, jogegyenlőségét, egymás közötti viszonyait s illetőleg hatáskörét biztosítják, nemcsak sértetlenül fenntartandak; hanem egyszerűen a görög- és ortodox-katholikus és a keleti görög szertartású egyházakra is terjesztetnek.“

Valóban, mélyen tisztelt képviselőház! nem tit-

kolthatjuk el a feletti meglepetésünket, hogy az előrebocsátottakat tudva és ismerve, az alkotmányos magyar birodalomban találkozhatik irányadó férfiú és kormányképviselő, ki az erdélyi r. k. egyházmegye törvényes önkormányzati jogát csak kérdésbe is teheti; még inkább meglep az, hogy mégis találkozik ember, ki ugyanakkor, midőn protestans atyánkfia önkormányzati jogát hangosan elismeri, az erdélyi rom. kath. egyházmegye autonómiaját tagadásba kívánja venni. — Vajjon nem ugyanazon törvények, nem ugyanazon hitlevelek és királyi eskük biztosítják-e az erdélyi egyházmegye autonómiaját, melyek a protestansok önkormányzatát? Ellen szokták vetni, hogy a magyarországi katolikusoknak nincs autonómiajuk, tehát az erdélyieknek se legyen. Üres beszéd. Mutassák ki az ellenvetéssel élők, hogy az erdélyi katolikusok az unio következtében lemondottak autonómiajukról, vagy az önkormányzati törvényes jogok gyakorlását a magyarhoni testvérek autonómiajának életbeléptetéséhez kötötték. Ezt kimutatni képes senki sem leend; önkormányzati jogaink pedig törvények, királyi hitlevelek és eskü által oly kétségtelenül vannak biztosítva, hogyha azoknak folytonos gyakorlásában nem is lettünk volna, jelenleg minden törvényes intézkedés nélkül megkezdhetnők minden percben ebbeli jogaink gyakorlását.

(Folyt. köv.)

A nők neveléséről.

Irta Fenelon.

Franciaiából fordította: SZÉKELY ANTAL.

VII. Fejezet.

(Folytatás.)

Ne mondja senki, hogy lehetetlen a nevelés által a gyermekbe ily alapelveket oltani. Hány elvet látunk közöttünk, melyeket jó érzésünk ellenére is reánk erőszakolt a szokás? Ott van például a párbaj, melyet a becsület téves felfogása szült. Nem egyszerű okoskodás, hanem meggondolatlan föltevés alapján állították föl a becsületre nézve azon elvet, mely az ember életének kockáztatását kívánja és oka annak, hogy a fegyver embere folytonos veszélyben él. Oly egyén is, ki éppen nem czivakodó, bármely pillanatban czivódásba keveredhet oly egyénnel, kik keresve keresik az alkalmat, hogy valamely párbajban magukat kitüntethessék. Bármily tartózkodó volt is valaki az álbecsület elvesztése nélkül, sem a czivakodást ki nem kerülheti valamely nyilatkozat által, sem meg nem tagadhatja, hogy segéde (secundánsa) ne legyen a legelső jött-mentnek, ki veszekedni akar. Mily szigorra volt szükség, hogy kiirtassék e barbár szokás? — Ebből láthatjuk, mily erősek a nevelésben nyert előítéletek. S még erősebb támaszai lesznek az erénynek, ha az ész. és a mennyország reménye képezik alapjukat. A rómaiak, kikről már szóltunk, és előttük a görögök, gyermekeiket köztársaságuk szebb napjaiban a pompa és elpuhultság megvetésében] nevelték; megtanították, hogy egyedül a dicsőséget tiszteljék, hogy gazdagokká lenni ne tö-

rekedjenek, hanem legyőzni a királyokat, kiknek rab jaik; s beléjők lehelték végre a hitet, hogy csakis az erény boldogít. Ez elvek oly mély gyökereket vertek e köztársaságokban, hogy hihetetlen dolgokat miveltek ez elvek által, melyek a többi népekétől annyira el- ütöttek. Annyi vértanu és minden rangu személyek pél- dája megmutatja, hogy a kereszténységben nyert ke- gyelem párosulva a nevelés segélyével a hívőket még csodálatraméltóbb hatással készíti, hogy megvessék mindazt, mi a testhez tartozik. Keressük föl azért min- denüt a legkellemebb s legszembeszökőbb hasonla- tokat, melyek segélyével a gyermekkel képesek legyünk megértetni, hogy testünk az állatokhoz, lelkünk pedig az angyalokhoz hasonlít. Állítsunk eléjük egy férfit, ki lovon ül és azt vezeti: mondjuk, hogy testünkre nézve a lélek az, a mi a lóra nézve a lovas. Értessük meg végre velük, hogy mily gyenge és mily szerencsétlen a lélek, mely a test által engedi magát vezetettetni, mint egy megvadult paripa által, mely az örvénybe ragadja. Figyelmeztessük továbbá őket, hogy a test szépsége hasonló a virághoz, mely reggel kinyílik s este már el- szárad és lábbal tapodják; míg a lélek az Isten halha- tatlan szépségének képe. Mondjuk meg nekik, hogy van a dolgoknak még egy rendje, mely annál fősé- gesebb, minél kevésbé látjuk gyenge testi szemeink- kel, mint meglátjuk mindazt itt lent, a mi változónak és romlásnak van alávetve. Hogy megérthessük a gyer- mekkel oly dolgok valódi létezését, melyeket szemeink nem látnak és füleink nem hallanak, kérdezzük meg őket igaz-e, hogy ez meg ez bölcs, s amaz igen szelle- mes? Ha igennel felel kérdehetjük tőle: De láttad-e az ő bölcsességét? milyen színű? hallottad-e? Kelt-e nagy zajt? érintetted-e valaha? hideg-e vagy meleg? — A gyermek nevetni fog, s szintugy kinevet, ha ily kérdé- seket intézünk hozzá az észről; csodálatosnak tűnik föl előtte, ha azt kérjük, milyen színű a lélek s kerek-e vagy szegletes? Ekkor megmondhatjuk nekik, hogy te- hát sok oly valóban létező dolgot ismernek, melyeket nem látnak, nem éreznek, nem hallanak, s hogy e dol- gok szellemiek. De csak nagyon óvatosan szabad küö- nösön a leányokkal ilyennemű beszélgetésekbe bocsátkoz- nunk. Én csakis azok miatt említettem föl itt ezeket, kiknek kíváncsisága és okoskodása akaratunk ellenére is e kérdésekre vezet. Itt mindenben a gyermekek szel- lemi képességéhez kell alkalmazkodnunk.

Tartsuk szellemüket a mennyire csak lehet a ren- des határok között és tanítsuk meg őket arra, hogy nekik a tudományokat illetőleg szintoly gyöngéd sze- mérmetességgel kell birniok, mint a mely borzadni készíti őket a vétek ellen.

(Folyt. köv.)

T Á R C S A.

A divat üldözöttjei.

Elbeszélés, K. P r ó t á s t ó l.

II. A tüzoltó-egyleti bál.

(Folytatás.)

18 ... febr. 20 esti 9 órakor van. Zábor város ta-

tanácsházának nagy termében vagyunk. Nem a polg' r- mester, nem a főjegyző vagy tanácsosok honmentő szó- zatait halljuk benne; falain sem látjuk a török-tatár kergető régi magyarokat; por nem lepi s pókháló sem lebeg sehol; a zöld asztal is számüzve. De mindezek daczára, ha a régi dicsőség jelvényei el is masiroztak belőle, de azért él magyar s áll Buda még. A nagy teremben igazán most van élet, sőt úgy néz ki, mirtha az élet szépségeivel egyedül falai közé lenne zárva. A falak fehérsége mellett a hó elpirul, a sok óriási tükör miatt fél az ember, nehogy önmagába botoljék; s a csillárok fény sugarai vetekednek az ég csillagaival! A művészi felfogás pedig bámulandó diszműveiben, melyek mindenfelől pompáznak a falakon. Elragadó fest- mények sem hiányzanak. Ki a festészet csodáit nem ismeri, azt gondolná, hogy egy-egy ember állat, vagy egy darab a szép világon völgyből van felaggatva a falakra. Hát a terem padozata! ha száraz nem volna, a Duna sima jegét képelnéd alattad: — teljes szalon- képeesség kell rajta megállni, hát még táncolni! Annak hiányával csak tipeg-tapog az ember; de ha sebesebb mozdatot talál tenni, halad utolérhetlenül — bár ön- kénytelen. S aztán a publikum?! Ez ellen sem lehet kifogás. Vig kedélyű öreg urak, karcsu, nyulánk, deli ifjak, kecseljes beszédes matronák, vigan csevegő szép lánykák egy summába foglalva igazán diszes publiku- mot képeznek. A nőkről szólva egyik sem szebb a má- sikkal s mégis mindeniknek fölénye van a másik felett. Egyik szemeivel igaz, másik mosolyával büvöl, harma- dik arca derűjével ragad meg, ötödiknek főséget le- helő homlokán bámulsz, a hatodiknak haja éjjelében merül el tekinteted stb. Egyik öltönyének tunikjában, másik túllanglé fodraiban, harmadik váll, — negyedik nyakcsokrában szemlélteti a divat furfangjait, s látod kinek kinek izlését azokban megtestésülve. És amikor mindezek a nagy teremben, a nagy pompában, a nagy fényben, a nagy tükrök előtt vigan lejtve el-ellebenek: a képet, melyet ekkor alkotnak, valóban bámulnod kell. Tündér tánczot vélsz magad előtt. A sokaság is leköt; mert a mellett, hogy a vidék színe-java szép számmal van képviselve — a tükrök is 6—7 kiadásban verik vissza az embert, úgy, hogy szinte fél ez önmaga so- kaságától. Közbe-közbe szünetelnek. Ekkor egyik be- szél egy, — másik más dologról, az egész mindenről és a figyelmes hallgató hall az egészről semmit. A han- gulat derült. Ennek emelésére sokat tesz Tánczos Pál polgármesterné ő nagysága, mint bálanya. Élénk esz- járása, vig kedélye, elmés tréfái villanyozólag hatnak mindenkire. De van mégis egy, ki kedélyileg nagyon elüt a többi föl. Ez Göndi Döme. Szeme majd mereven néz maga elé, mintha mély gondok gyötörnék; majd fürkészőleg tekint mindenhová, mintha valamit keresne. Nyugta nincs sehol; viselete, szavai erőltetettek, még tánczán is a melancholia bizonyos neme vonul keresz- tül — szóval indifferens minden iránt. Ez nagyon fel- tűnő azok előtt, kik őt a régebbi bálból mint vig kedélyű, elmés, tul nyájas és udvarias fiatal ismerték.

Talány lett magaviselete. Mindenki igyekezett megfele-
teni, de egy sem tudta. — Azonban ha Göndi Döme
épen jelenlétével tünt fel, egy másik jelen nem létével
kelte általános feltűnést s alkota ismét talányt. Ez Tom-
podi Valéria volt. Ő, ki rózsá ajkainak kellemes moso-
lyával, barnapiros arcza tünde szépségével, fekete sze-
mei bűbajos tekintetével, szép magas homloka fősze-
ges kinyomatával, fűrtjeinek mélységes éjjelével, természet-
nek eleganciájával, ruházatának bájaival, egyöntetű har-
moniában álló finom izlésségével, mindenkit tisztelő
s mindenkinek tiszteletét kivívott kellemes modoru vi-
seletével, elméjének kitörő képzettségével, s ezüst hang-
jának fülemile dalként zengésével — ezelőtti bálokban
mindenki előtt méltán feltűnt és respectálva volt: tá-
vollétével sokak által érzett hiányt hagyott hátra. De
ki érezhette volna ezt inkább Göndi Döménél? S mi-
dön Tánzos Pálné betegségét említé fel, e szomoru hír
a részvét érzetét kelté fel sokak kebelében — a Dö-
méében pedig a fájdalom dult, hisz, kit mindenki saj-
nált, neki legtöbb oka volt arra; mert Valéria minden-
kit becsült és tisztelt ugyan, de csak egyet szeretett:
Dömét. Fájdalma tehát okadatolt volt; mert minél ked-
vesebb részvétünk tárgya, annál nagyobb a sziv von-
zalma iránta, legyen az öröm, vagy bu. Azonban míg
másoknak pusztá részvétét hamar feledteték a zen: vig
hangjai, Döme buslakodása csak növekedett, mert a
vig muzsika hurjai keblében nem az öröm, hanem a bu
szálait rezegteték s annál sebesebben és égetőbben,
minél jobban nőtt a mulatók jókedve; mivel olyan ter-
mészetünk, hogy a bennünk rágódó kin, vagy gyötrel-
em a vigalom láttára még kinosabb és gyötrőbb lesz
s azért menekülni kíván attól. Döme is nem sokáig ma-
radt a bálban. 12 órakor távozott,

Alig várta Döme, hogy felvirradjon. Mindjárt sie-
tett Valeriáékhoz. Elmondta a oál történetét; el azt is,
hogy mennyire sajnálták Valériát, betegsége miatt, s
mily érezhető volt távolléte. De leginkább sajnálkozott
Göndi maga. Ekként akarta Döme a betegnek vélt Vá-
eriát vigasztalni. Pedig dehogy volt ez rá nézve vi-
gasztalás! Keserítés és busítás volt Valériára nézve.
Miért? Azon valódi ok nyomasztó sulya miatt. Ide já-
rult annak meggondolása, hogy ő e szomoru körülmé-
nyek hatása alatt örökre meg lesz törve s ki lesz zárva
azon körök és társaságokból, melyek közt eddig élt és
élvezett. Ez még epeztőbb volt az előbbinél, mert ez
ellen gyógyszer sem a kertekben, sem a patikában nem
volt található, hasonlóan a halálhoz. Igen meghalni a
rég, de kedves életnek s látni egy ujabbnak nyomo-
rait, ez különösen lehangoló szokott lenni lényűkre.
Ez a keserű kiábrándulás stadiuma. Ezen állapotban
annál keserítőbbek szenvedéseink, minél édesebbek és
élvezetesebbek valának azon örömek, melyek közt ed-
dig éltünk. (Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— **Anni climacterici. Nyílt levél Y . . ba-
rátomhoz.** Kedves barátom! Azt írod, hogy miután

Isten jó voltából már a hetedik tizedből is a második
évet járod, a világgal leszámolni készülsz, hogy köny-
nyebben indulhass. De azért mégis szeretnéd tudni,
miért tartják a hatvanharmadik évet, melyet climacte-
ricusnak neveznek, a legveszélyesbnek. Csendes falusi
magányomra hivatkozva, hol az ilyen kutatásokra —
szerinted — több az idő, arra kérsz, hogy e tekintetben
némi felvilágosítással szolgáljak neked. Ha a magány
nincs is foglalkozás nélkül, a mint azt föltételezni lát-
szol, de a nemesb értelemben vett otium mégis meg-
engedi, hogy a kevesebb hivatali teendők mellett meg-
kedvelt munkásság félretételével kívánságod kielégíté-
sére is szánjak egy néhány percet.

Nagy könyvtáraktól távol lévén, saját könyveim
között kezdék keresgéltni. Mi volt természetesb, mint
legelőször is latin szótáramhoz folyamodni. Midőn azt
elővevém, megvalloim, külseje nem engede nagy fölfé-
dezéseket reménylenem. Régi, füstös színe ódonságra
mutata; az uralkodó nézlet pedig mindazt, mi ódon-
szerű, egyszersmind haszontalannak is tartja. (Mi — zár-
jel közt legyen mondva — nekem ép úgy jó, mintha a
fa tetején urfiskodó ágacsokák fitymálva ingerkednének
a törzsszel). De hát menjünk tovább. A C. betűre nyi-
ték tehát és ime a következőkre akadék: „Climacte-
reris: fok a lajtorján, vagy lépcsőn; továbbá az a ro-
vatkás vas, melyre az üstöt szokás felaggatni, végre:
vélv.“ No ebből, gondolám, semmit sem lehet kifun-
dálni, mivel kedves barátom tudvágját kielégithetném.
Hát tovább olvasom és ime mindjárt utána e szavakat
találom: „Anni climacterici: lépcsőévek, fokévek, *min-
den hetedik és kilenczedik év születésünk után, melyeket az
astrologusok veszélyeseknek tartanak.*“ És most figyelj!
„Annus climactericus magnus, éltünk hatvanharmadik éve.“
Ezzel végzi szótáram. Vajjon miért e különös jelzése a
mondott évrnek? Meg ne ijedj! Azért, mert az nemcsak
egyik hetedik, hanem egyik kilenczedik éve is életko-
runknak: tehát — az astrologusok szerint — kétszere-
sen veszélyes.

A keresztény, szeme előtt tartva Krisztus Urunk
ezen szavait: „Vigyázzatok; mert nem tudjátok sem a
napot, sem az órát,“ Isten akarátjára bizza magát s azt
kéri Tőle, hogy készületlenül ne engedje meghalni; az-
ért számba sem veszi a climactericus éveket. És e fel-
fogás honos is a falusi nép között; könnyen kibékül a
halál gondolatával és azért már a „betegség elején tö-
rekszik Istennel kibékülni. A városokban ez máskép
van. Ugy látszik, a tanultabbak, mint amaz astrologu-
sok is, sem mentek minden babonától és előítéletől.
Példa rá a 13 szám és még sok egyéb; ezek között a
a haláltóli félelem is. „Kérem, nem lehetne-e az utolsó
kenet feladását itt az előszobában végezni“, — mondá
nem rég egy nagyobb városban az egyik házi a lel-
késznek: mert félünk, hogy megijed a beteg, s ez fo-
kozhatja súlyos állapotát.“ Pedig a beteg ezalatt kiadá
a lelkét.

No lám, szinte elfelejtém, hogy levelet és nem pré-
dikációt írok; de hisz úgy jár az, ki falusi emberrel

szóba áll. Ez, ha hosszas hallgatás után megszól, alig találja végét a beszédnek. Hogy ezt megtalálhassam, visszatérek oda, a honnan kiindultam, azt kívánván Neked, hogy Isten oltalma mindenütt és minden perczen legyen veled; mert — miután halandó emberek vagyunk — minden percz egyformán lehet climactericus. Isten áldjon!"

xx.

— **Nt. Szöcs János** vágási r. kath. lelkész ur, f. évi febr. 12-én ünnepi áldozárságának 25 éves jubileumát. Ezen alkalomból t. B. J. növendékpap, mint a fölemlített lelkész ur hiveinek egyik jóreményü sardéka hála érzelmeit egy ifju hévtől átlengett verszetben kívánta tolmácsolni, melynek lapunk ezen hátsábját örömmel nyitjuk meg. A vers szövege ez:

1882. február 12.

*Dalra ifjak, dalra vénék!
Dalra itt fent és alant!
Dalra, kikben él a lélek!
Dalra, kit takar a hant!
Dalra! . . . dalt a dalverő kezekbe!
Dalra! . . . e hasát be most dal lengje!
Ha szíven öröm kél vagy bu:
Dalba zengi a zenér;
Dalba dalja tói hatyau,
A futó hab, bércei ér.
Dal volt s dal lesz az öröm tolmácsa:
Zendüljön hát a koboz, lant, hárfa!
Dalba önték a nagy lelkek —
Dalba — lángérmüket;
Dalba az örvendő népek —
Dalba — üdvözlötüket.
Dalra fel tehát most is mindnyájon:
Szíverinkben a dal-ár hadd járjon!
A királyi lantos — Dávid
Dalba zengedeste el
Isten ihlető zsoltárit;
Dalba, a mely szárnyra kel . . .
Hadd ömöljön e perczben is a dal:
Hármas völgyem! rajta-rajta csak dallj!
Vagy van-e menyegző, nászadiss,
Hogy ne pendülne a hur? . . .
Vagy tán ne legyen fenyben is
A kebel ege aszur? . . .
Dalra hát! dal legyen szívből, ajkon!
Szent menyegző van ma! minden dalljon!
Vagy hitet nem esküdtél tán
Krisztus szűz arájának
Ott az oltárnál. Veterán! ?
Midőn hozzád hangzának,
Püspöködnék ihletett szava? . . .
— Forrjanak hát a kebel dalai!
Vagy tán nem menyegző — nem-e?
Venni az Úr Krisztusát,
Ki a léleknek jegyese
S égi boldogságot ad? . . .*

*Hol a lény dicsőbb nászünnepele:
Mint mikor az Élet egygyül véle!
S nem így volt-e Melchisedek!
Huszonötlet eselött,
Midőn áldozattüzednek
Első lángja égbe tört,
Felujtva minden nap azóta,
Hogy a szent frigy fűződne szorosbra?!*

*Ennek emléke gyuladt ki
Ma az oltár-asztalán.
Melynek báj-ezüst sugár
Árján fürdik a . . . korány.
Dalt azért! dalt! . legyen az bár gyenge!
Csakhogy a tényt tiszta hangon zengje!
Ünnep van tehát ma, ünnep:
Negyed század-ünnepely,
Mely babért nyujt az érdemnek
S uj kegyelmet, melyből él
A buzgó, hű, lankadallan pásztor . . .
Hogyne dallna: lenne szív . . . dult . . . jámbor? . . .
Dalra hát fel ifjak, vénék
Ott a hármas völgy ölén!
Zengjen dal Sion örének,
Vig — ezüst, nászünnepen!
Ima-dal forrjon ma minden érben:
Nágya üdvére sokáig éljen!!*

— „**Kulturharez Magyarországon.**“ E mélyen elszomorító tény constatálásával nem szándékunk izgatni, egyszerűen a száraz tények elbeszélésére szorítkozunk, hogy kiki lássa, mire vitte sz. István országában a katholicismus ügyét a . . . *mi közönyösségünk.* — Tatán, Magyarország egyik népesebb városában Horváth Ferencz apát-plébános megbízásából Cser Vendel káplán két vegyes házasságból származott gyermeket megkeresztelt, s egyiket kath. szertartás szerint eltemette. A kihágásokról szóló törvény 53. §-a értelmében vádat emeltek ellene a tatai királyi járásbíróság előtt, mely kétségen kívül igazságérzete mellett támaszkodva egyszersmind a Curiának egy hasonló ügyben hozott fölmentő ítéletére, Cser Vendel káplánt hasonlóan fölmentette. De a kir. ügyész fölebbezést adott be a királyi Curiához, mely ellentétben említett döntvényével, következőleg változtatta meg az első bíróság ítéletét: „A kir. járásbíróság fenti keletű és számu ítélete részben megváltoztatik. Cser Vendel elsőrendű vádlott a kihágásokról szóló törvény 53. §-ba ütköző vallás elleni kihágásban vétkesnek kimondatik és azért a btk. 275. §-ban jelzett célra 15 nap alatti végrehajtás terhe alatt lefizetendő 100 frt pénzbüntetésre, ezen összeg behajthatlansága esetén 10 napi elzárásra illetetik, és a netalán igénybe veendő életmezési költség megtérítésében elmarasztaltatik.“ — Ugy látszik a kir. ítélőtáblának ezen két kulacsos, és saját ítéletének is homlokegyenest ellentmondó bírói végzése hatott bátorítólag a vidéki protestans bírói személyzetre elannyira, hogy mondhatni nyomban követte a Curia jelzett döntvényét a kassai aljársbírósnak olynemű ítélete, mely szerint f. évi febr. 1-én **Miller György** hidas-

németi róm. kath. lelkész illetéktelen keresztelés címén 50 frt pénzbírságra és 10 napi fogságra ítéltetett.

— **Székelyföldi oltár-egylet** (Vége.) A titkári jelentést nyomban követte az 1880-ik évi számadások betérjesztése és az azokra adott közgyűlési feloldó határozat; ezzel kapcsolatosan egy 3 tagu bizottság kiküldése az 1881-ik évi számadások keblü megvizsgálására.

Tüzetesb tanácskozás tárgyát képezte a jövő tárlat idejének meghatározása s az annak céljából teendő előleges intézkedések megállapítása.

Örömmel hozott a közgyűlés tudomására az 1881-ki vizkereszt alkalmával eszközölt gyűjtések eredménye, amit én — részint megnyugtatóan az illetőknek, részint ösztönzésül a jó akaratúaknak — névszerint kimutatni kötelességemnek ismerek, a mint következik: 1. Kézdi-Szentlélekről bejött 52 frt 79 kr. 2. Bereczk-Mártonosból 37 frt. 3. Esztelnek, Csomortán és Kurta-patakról 36 frt 50 kr. 4. Polyán-Bélafalváról 29 frt 18 kr. 5. Kászon Ujfaluból 22 frt. 6. Altorjáról 21 frt. 7. Nyujtódról 20 frt. 8. Gelencze, Hilib- és Haralyból 18 frt. — 9. Szarazpatak-Peselnékről 17 frt. 10. Csik-Szent-Mártonból 11 frt 35 kr. 11. Futásfalváról 11 frt 60 kr. 12. Imecsfalváról 8 frt. 13. Szentkatolna-Hatolykáról 8 frt 40 kr. 14. Kvásárhelyről 6 frt 60 kr. 15. Alcsernátonból 6 frt 20 kr. 16. Lemhényből 2 frt. Összesen: 307 frt 80 kr. o. é.

Fogadják a buzgó adakozók, kedves lelkipásztoraikkal élükön — a közgyűlésnek jegyzőkönyvileg megörökített hálás elismerését és őszinte köszönetét! Jövőben se lankadjon nemes ügybuzgalmuk a magasztos cél előmozdításában; A felsegített szegény templomok „Isten fizesséje“ legyen bő jutalma minden jó tetteiknek!

A közgyűlés jegyzőkönyvének 11. és 12-ik pontjai alatt felhívatik a ft. papság az 1881-ik évi Vizkereszt alkalmával eszközözendő gyűjtés és egy állandó névsor vezetésére az egylet élő és elhunyt tagjairól. A 13-ik pont az alapszabályok némely §§-ainak módosítását helyezi kihatásba. A 14-ik pont ft. Sziijártó Izidor igazgató-tanár urnak lemondását az egyleti aljegyzőségről, — a 15-ik pedig nt. László József alcsernátoni lelkész urnak egyhangú megválasztását — ugyanez állásra — foglalja magában.

A mi illeti a Csikban felállítani szándékolt „főkegylet“ kérdését, e szándékától a közgyűlés elállott, örömmel tapasztalván azt, hogy a nagyérdemű főt. kerületi papság és hiveik különben is — sorakozni kívántak egyletünk szerény zászlója alá. Táplál a remény, hogy jövőben sem fogják megvonni szives pártolásukat.

Vége: *finis coronat opus*. Elnök bárónó, betérjeszti a közgyűlésnek, hogy ő az utóbbi három év alatt az egylet érdekében: postadijak, írószerek, nyomtatványok, küldöncz és iratások címén — sajátjából 180 frt kiadást tett. Azonban nem kívánja, hogy az egylet pénztára ezen összeget neki visszafizesse; hanem odaajándékozza az egyletnek olyformán, hogy számitassék

az az általa tett tőke öregbitésére. Továbbá bemutatja az általa ígért, Rómából hozott s s Pápa ő Szentsége által megáldott *feszületeket és Mária-szobrokat*, s kéri a gyűlést, hogy azokat a nagyobb megyéknek — tekintettel a gyűjtött összegek, kifejtett ügybuzgóság és a tárlat érdekében tett lelkes fáradozásokra — osszák ki.

Mindkét betérjesztést hálás köszönettel fogadta a közgyűlés, kívánván, hogy a kegyes isteni Gondviselés — a fáradhatlan s áldozatkész nemes lelkü elnök bárónót a közjóra még soká megtartani kegyeskedjék! És ezzel a közgyűlés is bezáratott.

Én is bezárom szerény tudósításumat, de azon hő ohaj kíséretében: Vajha a k-vásárhelyi oltár-egylet lenne a teljes Székelyföld egylete: *Isten nagyobb dicsőségére; az anyasszentegyház fölvirágzására; szeretet, egyetértés és önzestelen munkával!* Közli: *Bálint László*, egyl. főjegyző.

Irodalom.

— Megjelent és beküldött: „**Az egyházi törvényhozás társadalmi jelentősége**“ Irta Dr. Kádár Ambrus szatmáregyházmegyei áldozár, püspöki titkár, szentszéki jegyző. Tartalma: Előszó. — I. A törvény isteni eredete. — II. Az egyház törvényhozái tartalma. — III. Az egyházi törvényhozás általános és független. — IV. Az egyházi törvényhozás kihatása a társadalom életére. — V. Az egyházi törvényhozás befolyása a jogviszonyokra. — VI. A civil törvényhozás feladata. Kapható Löwy Miksa könyvkereskedésében Szatmárt. Ára a csinos kiállítású műnek 70 kr. — A kitűnő és valóban korszerű művet, addig is, míg bővebben ismertetnők, melegen ajánljuk t. olvasóink becses figyelmébe.

— Megjelent és beküldött: „**Szabadság, egyenlőség, testvériség**.“ Pályanyertes munka. Negyedik olcsó kiadás. Irta: Sullay István. Megrendelhető a szerzőnél Bogácsos, u. p. Mezőkövesd, Borsódme gyében. Ára 1 frt vagy 3 intencio. Négy példányra egy tiszteletpéldány jár. E művet, melyet az egri irod. társulat a Lengyel-féle pályadíjra méltott, minden dicsérő szavaknál ékebben ajánlja már csak azon egy körülmény, hogy ismeretes irodalmi miseriánk dacára rövid idő alatt egymásután négy kiadást ért. Ki a szabadkőművéség alapelveiről, céljáról, kiviteli eszközeiről, eredménye- és veszélyességeiről, egyház- és államra nézve magának tiszta és megbízható tájékoztatást kíván szerezni, azt e mű megszerzése által legjutányosabban eszközölheti.

— Megjelent és beküldött: „**Isten ígéje szent beszédekben**.“ Egyházszeresoklati folyóirat. VII. évfolyam. 1882. 2 füzet. Tartalma: 1. Alkalmi: Esketésű beszéd. — 2 Gyertyasz. bold. Asszony ünnepére: Mária alázatossága megszégyeníti kevélységünket. 3. Hetvened vasárnapra: A télenesség veszélyessége. 4. Hatvanad vasárnapra: Az isteni Ige természetlenségének három akadály. 5. Ötvened vasárnapra: A részegségről. 6. Alkalmi: Szentségimádásra. 7. Hamvazó szerdára: A bőjt haszna és szükségessége. — Szerkeszti Molnár János plébános, Esztergomban. — Ára 12 füzet 2 frt.

A napi események köréből.

— **Jótekonyság.** Királyunk ő Felsege saját magán-pénztárából a vajdahunyadi és málnási r. k. templomok belfelszerelésére 100–100 frtot kegyeskedett adományozni. Püspökünk ő Nagyméltósága pedig a nszebeni franciskánus apácák házának tovább kiépítésére 2000 frtot kegyeskedett adni folytatólag, úgy, hogy eddigelő ezen szerzetes házra összesen már is 54,000 frtot fordított; e mellett fizeti az ottani házi lelkésznek évenkénti 300 frtnyi díjazását.

— **Vereskereszt-főkegyletünk** mult ünnepén alakuló

gyűlést tartott volna, hogy ha 309 tagja közül nemcsak 29 jelent volna meg; miért is ezen részvétlenség következtében a gyűlés február 12-ikére el lett halasztva.

— A nagym. magyar püspöki kar — mint a „M. Á.“ írja — jelenlevő tagjai febr. 8. d. u. s 9-én d. e. tanácskozmányra gyűltek össze Haynald bib.érsek ő emja lakásán, hogy részt vegyenek azon összes kath. közép-tanodáinkra nézve egyetemes érvényű emlékirat szerkesztésében, melyet a képviselőház híres albizottságában kath. ügyeink ottani főképviseelője a kalocsai bib.érsek már tegnap bejelentett, holnap pedig bevégzetten, sőt ki is nyomtatva fog bemutatni. Ezen emlékirat nem csak a szerzetesi, hanem az összes kath. gymnasiumokra vonatkozó kath. jogokat fogja evidentiába helyezni és — reméljük — meg is védeni. Az emlékirat végén ki mondja a bib.érsek, hogy az erdélyi kath. közép-tanodákra nézve, melyek autonómiáját éppen ő emja, mint erdélyi püspök már egyszer (1856) sikeresen megvédte, teljesen osztja az erdélyi kath. Status indokolt emlékiratát s ama közép-tanodák autonom helyzetét teljes sértetlenségben és tiszteletben tartását fogja sürgetni. Jelen vannak és résztvettek a tanácskozmányokban a következő főpapok: a kalocsai érsek, a győri, veszprémi, besztercebányai, pécsi, szepesi és sz.-fehérvári püspökök, az erdélyi és a csanád-temesvári segédpüspökök, a jászóvári praelatus s más meghívott tanférfiak.

— Az országgyűlés közoktatási albizottságának febr. 9-ki gyűlésén — mint főnebb is érintettük — főmagasságu Haynald Lajos bibornok-érsek ur betérjesztette a nmélt. püspöki karnak a közép-tanodai törvényjavaslatba a rom. kath. közép-tanodákra vonatkozólag fölveendő módosításait tartalmazó emlékiratot. Az emlékirat a bibornok-érsek ur előző és szellemes föl-szólalásai a gyűlést nagyon érdekessé tették s többek hozzászólása után azon eredményre vezettek, hogy a törvényjavaslat részletes tárgyalása másnapra halasztott azon célból, hogy a püspöki kar részéről tett észrevételek és javaslatok tanulmányozhatók s a tárgyalás meneténél tekintetbe vehetők legyenek.

— Meteor-kő hullásáról utóbbi napokban az ország több részéből érkeznek hírek a lapok szerkesztőihez. Egy ily meteor-kő esésének körülményeit lapunk számára Mócsról következőleg írják le: „Folyó febr. hó 3-án nagyszerű látványnak voltam tanuja Mócs községében. Délután 3 $\frac{1}{2}$ órakor ugyanis nyugat-éjszakraól dörrenéshez hasonló oly roppant nagy moraj hallatszott, hogy a föld megrázkodott bele. Főn a láthatáron — daczára annak, hogy az ég egyebütt tiszta volt — egy kis fölleg mutatkozott, s ebből dördült el az ágyuszóhoz hasonló lövés. Az első lövés oly nagy volt, mint 10–15 ágyunak egyszerre való eldördülése; az első lövésre 3 egymásutáni nagy dörrenés következett; eze-

ket pedig olyszerű moraj követte, mint midőn a vasuti gőzös megindul s a kazán kürttőjén a füst és gőz nagy sebességgel kilökődik és szakadozott hangokon zsiabog. Az utóbbi moraj körülbelül 4 perczig tartott, mire a fellegecske délkeletre húzódva földünk felett mintegy 2 kilométernyi magasságban egy órahosszáig még látható volt. Midőn ezen látványosság történt, a mócsi erdőben favágással foglalkozó emberek látták, hogy szomszédságukban egy nagy kő leesett, egy fának oldalát és ágait összetörte és a földbe befuródott egy méternyire. Az emberek azonnal a fához futottak és a kő egyes darabjait a földszínen is megtalálták és magokkal vitték a szolgabíróhoz, ki azonnal visszaküldötte őket a helyszínére, hogy az egész követ ássák ki, mi meg is történt. A kiásott kő 40 kilo súlyu, sárgaréz és ezüstfehér színű. Ugyanez alkalommal a Mócscsal szomszédos falvakban is estek kisebb meteor-kövek, melyeket ama nagyobb együtt a járási szolgabíró vett gondozása alá. Mint hallatszik, az erdélyi musaeum-egylet a lehullott köveket összegyűjteni s tanulmányoztatja.”

— Az irodalmi társulat pénztárába fizettek: Roskoszni Elek, ptg. 1881-re 5 frt. Osváth Mózes, rtg. 1881-re 2 frt. Simon Jenő, ptg. 1881-re 5 frt. Bardócz Mihály, rtg. 1881-re 2 frt. Császár Károly, elf. 1881-re 4 frt. Szent-István társulat, elf. 1882-re 2 frt. Kovács Pius, elf. 1882-re 2 frt. Szongott Kristóf, rtg. 1881-re 2 frt. Dr. Czikmántori Ottó, rtg. 1880-ra 2 frt. 1881-re 2 frt. Kiss Gusztáv, elf. 1880-ra 50 kr. 1881-re 4 frt. Szent-Ferenczrendi zárdá Szamos Ujvárt, elf. 1881-re 3 frt. 1882-re 1 frt. Pap Kajetán, elf. 1881-re 4 frt. Vitos Mózes, rtg. 1882-re 2 frt. Pfalcz Károly, rtg. 1881-re 2 frt. Rácz István, elf. 1881-re 1 frt. Tamás Dávid, ptg. 1882-re 5 frt. Ugron Lázár, ptg. 1882-re 5 frt. Bodó Alajos, ptg. 1882-re 5 frt. Lázár Antal, elf. 1882-re 2 frt. Növendékpapság Kalocsán, elf. 1882-re 2 frt. Imecs F. Jákó, ptg. 1882-re 5 frt. Szabó István, ptg. 1882-re 5 frt. Benkő Pál, ptg. 1882-re 5 frt. Adorján Imre, ptg. 1881-re 1 frt 25 kr. Olveczky Ildefonz, elf. 1882-re 4 frt. Jánosy Dezső, elf. 1882-re 2 frt. Bálinth Sándor, 1881-re 4 frt. Ávéd Jákó, mint rendes és párttg. 1881-re 7 frt. Füssy Tamás, rtg. 1881-re 2 frt. Kovács Gyárfás, rtg. 1881-re 2 frt. Kovács József, ptg. 1881-re 5 frt. Rápolti Ferenc, ptg. 1881-re 5 frt. Jung-Cseke Lajos, 1881-re 2 frt. Lestyan József, ptg. 1881-re 5 frt. Karácson Márton, ptg. 1881-re 5 frt. Veres Antal, ptg. 1882-re 5 frt. Bálint Lázár, ptg. 1882-re 5 frt. Demeter Endre, ptg. 1882-re 5 frt. Magyar Állam szerkesztősege, elf. 1882-re 2 frt. Riskó László, elf. 1882-re 2 frt. Nagy Lajos, ptg. 1882-re 5 frt. Csató Ferencz, ptg. 1881-re 5 frt. 1882-re 5 frt. Benel János, elf. 1881-re 2 frt. Hoffmann Mihály, ptg. 1878-ra 1 frt. 25 kr. 1881-re 5 frt. Korödi József, ptg. 1880-ra 5 frt. 1881-re 5 frt. Száva Antal, ptg. 1878-ra 1 frt. 25 kr. 1880-ra 5 frt. 1881-re 5 frt. a Borda Kálmán, ptg. 1881-re 5 frt.

Szerkesztői üzenet.

Ft. Pálffy Mózes urnak. Szentháromságon: A rendes tagsági díjak 1882-ig mind ki vannak fizetve és az utóbb küldött 4 frt 1883-ra előjegyezve.

Ft. Lausik Mihály pléb. urnak A-Paloja. Lapunk innen pontosan expédiáltott 1882. jan. 1-től kezdve; azonban ha mégis valahol eltévedtek volna a számok szivesen megküldjük még egyszer, csak sziveskedjék levelezési lapon a kiadóhivatalt erről értesíteni.

P—u. Helyben. A „Koldus“-t megkaptuk, de könyörületre csak akkor számíthat, ha valódi nevét is megismerteti a szerkesztőséggel.

B. A. Sz.-Udvarhely. Az „Emlékezés princípálisomra“ nem érkezett be hozzánk, kérjük, sziveskedjék még egyszer utnak indítani a jó gondolatokat.

K i a d j a: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA Szerkesztőtársak. BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, FÁBIÁN SÁNDOR, Dr. TÓDOR JÓZSEF.